జ్వాల

మరో లోకంలోంచి ఎవరో పిలుస్తున్నట్టు అస్పష్టమైన ధ్వనులు. కళ్ళ ఎదుట చీకటిలా, వెలుతుర్లా ఆకాశాన్నీ భూమినీ కలుపుతూ ఒకే ఒక తెర. సరిగ్గా ఒక్కడుగు దూరంలోనే! ఆ తెరవెనక మరో కొత్త లోకం. ఆ లోకంలో అస్పష్టంగా కలగాపులగపు మాటలు. జీవి యీ భూమ్మీదకు రాబోతున్నప్పుడూ, యీ భూమ్మీంచి ఎగిరిపోతున్నప్పుడూ వినిపించినలాంటి శబ్దాలు. ఎవరూ కనిపించడంలేదు కాని, అతి దగ్గర్లోనే వున్న అలికిడి. అదృశ్యమై తమ మధ్యే తిరుగుతున్నట్టున్న భావన కూడా వుంది. నిజానికి వాళ్ళ కంఠాల్లో నీళ్ళ అడుగున మునిగిపోయి అరుస్తున్నవాడి గొంతూ, ప్రతిధ్వనించే కొండ లోయల్లోంచి పిలుస్తున్నవాడి గొంతూ తొంగిచూస్తున్నట్టు అనిపిస్తున్నాయి.

కలా, నిద్రా, తెలివీవున్న జాగ్రదావస్థ అది.

ఏదో మత్తుగా వెలుతురు కళ్ళముందు కదులుతోంది. లేత ఊదా రంగు కాంతి. మిట్టమధ్యాహ్నం నడినెత్తిమీద ఎర్రగా సూర్యుడు మండుతున్నప్పుడు సముద్రం అడుగున ఇసుకమీదకు చేరిన రంగువంటి కాంతి. మండుతున్న వస్తువుమీద అర్ధచంద్రాకారంలో చేరిన చల్లటి జ్వాలరంగు. ఆ రంగులో మత్తూ, బద్దకమూ వుంటాయి. చల్లదనం వుంటుంది. కాని ఏమిటో యిది చల్లగాలేదు. గోరువెచ్చగా వుంది. ఊదారంగు చిక్కబడి, అందులో పలచగా కలిసిన నీలం పరావర్తనమై ఎరుపురంగు మాత్రం మిగిలిపోయినట్టుంది. ఎర్రగా వుంది. ఎరుపు కూడా కాదు. కాషాయరంగు. కొద్దిసేపట్లో అందులోంచి పసుపురంగు విడివడిపోయి, అప్పుడు ఎరుపు రంగు మిగిలింది. రక్తంలాంటి ఎరుపు. కాలికాలి సాయంకాలానికి ఎర్రబడిపోయిన సూర్యగోళం రంగు. పండిన కుంకుమపూల పంటలా, ఆర్ద్రపురుగులా—కోపం వెనక, కసివెనక

సలసల కాగుతోన్న రక్తంలా, ఆకలి మంటలా, మాతృమూర్తి పుత్రశోకంలా ఎర్రగా వున్న రంగు.

స్పర్శ స్పష్టంగా తెలుస్తోంది. వెచ్చగా తగులుతోంది. ఆ వెచ్చదనం వెలుతురిది కాదు; గాలిది. గాడ్పు కొడుతున్నట్టుంది. కాగుతున్న నీళ్లల్లో మునిగినట్టుంది. ఉండేకొద్దీ వేడి ఎక్కువవుతోంది. జాగృదావస్థ దొర్లి పోతోంది. కళ్లముందు భయంకరమైన విషనాగులు చాచిన అగ్ని శిఖలు. డ్రేగన్ వదిలిన నిప్పు సెగలు. క్షయరోగి కక్కుకున్న రక్తపు మడుగులా అంతటా ఎర్రటి మంటలు.

మంచంమీంచి చటుక్కున లేచాడు పుండరీకాక్షుడు. ఏమీ కనిపించడం లేదు. అతని చుట్టూ తెల్లటి పొగ సుడులు తిరుగుతోంది. అగ్ని శిఖల్నికూడా మింగేస్తూ భయంకరంగా పొర్లుకొస్తోన్న వెల్లువలా, దుఃఖంలా మీదమీదకు వచ్చేస్తోంది. మేఘాలమధ్య నిలుచున్నట్టుంది. సుడిగుండం మధ్య, సుడిగాలి మధ్య చిక్కుకున్నట్టు అతనికి ఊపిరి ఆడడంలేదు. ప్రాణం ఉక్కిరి బిక్కిరయిపోతోంది. పైకీ కిందకూ ఎగిరిపడుతోంది. కిటికీల్లోంచి, తలుపు సందుల్లోంచి, పై కప్పునుంచి దౌర్భాగ్యుడి దురదృష్టంలా తరుముకొస్తోంది పొగ. దట్టంగా గదినిండా అలుముకొంటోంది. వస్తువుల ఆకారాలమీద ముసుగులు కప్పుతోంది. అసలు ఏమీ కనిపించడంలేదు. మాయలో మునిగిపోతున్నట్టుంది. వస్తువు అస్తిత్వానికే ముప్పొచ్చినట్టుంది. చీకటితోకాక వెలుగుతో వస్తువుల్ని మాయం చేస్తున్నట్టుంది. అప్పుడప్పుడు అగ్నిశిఖలు పొగల్లోంచి నాలుకలు చాచి వెక్కిరిస్తున్నాయి.

పుండరీకాక్షుడికి ఊపిరి గొంతులో గింజుకొంటోంది. కళ్లమంటలు పెడుతున్నాయి. నీరు కారుతోంది.

ఇదంతా కొద్ది క్షణాల్లోనే, ఆ కొద్ది క్షణాలూ అతనికేమీ తోచలేదు. రాయిలా స్థంభించిపోయాడు. ఆ మరుక్షణం ఒక్క ఉరుకులో వెళ్ళి వీధి తలుపు తీశాడు. పొగ గుప్పున కళ్లల్లో కొట్టింది. కళ్ళనిండా నీళ్ళు చేరాయి. ఏమీ కనిపించడంలేదు. అంటుకుపోయి వూడిరావటం లేదు.

పక్క తలుపు తెరచుకుని ఎవరో వచ్చిన అలికిడి.

"ఏవండీ....ఏవండీ....!"

ఆవిడ—అతని భార్య జానకమ్మ!

"ఇటు.... ఇక్కడా....ఇలా ...." గబ-గబా అతను ఎదురెళ్ళాడు. కాలికి కుర్చీకోడు తగిలింది. దబ్బున కిందపడ్డాడు. తలకి మంచంపట్టీ కాబోలు తగిలింది. తల దిమ్మెక్కిపోయింది. తడుముకోడానికి కూడా వ్యవధి లేదు.

ఆవిడ దగ్గరకొచ్చింది. లేవనెత్తింది.

"దెబ్బ తగిలిందా?"

"లేదు"

ఇద్దరూ కంగారుగా నడవాలోకి వెళ్ళారు. పుండరీకాక్షుడి తల్లి వుంది అక్కడ. పక్షవాతం. లేవలేదు. ఇంకా నడవాలోకి మంటలు వ్యాపించలేదు. పొగమాత్రం కమ్ముకుంది. ఆవిడ ఒకటే కేకలు. ఇద్దరూ మంచం సాయం పట్టి వీధి వరండాలోకి తీసుకొచ్చారు.

ఈలోగా జనం ప్రహరీగోడ తలుపుబాది, చివరకు గోడ ఎక్కి లోపలకు దూకారు. గొళ్ళెం తీసి ముసలావిడని బయటికి సాయంపట్టారు. కొంతమంది వెళ్ళి అందిన సామానంతా బయటకు తెస్తున్నారు.

ఆపాటికే జనం చాలామంది పోగయ్యారు. నిద్రపోతున్న వూరు వూరంతా మేలుకొంది. అసలే అమావాస్య ముందు త్రయోదశి. దానికితోడు అర్ధరాత్రి. అంతవరకూ గాఢాంధకారం తప్ప యింకేమీలేదు. ఆకాశంలో నక్షత్రాలు తమనితాము వెలిగించుకుని చూస్తున్నాయేతప్ప ఏకొద్దిపాటి వెలుతుర్ని కూడా కిందకు వొదలడంలేదు. చిక్కటి చీకటి, కాటుకలా వూరంతా అలుముకుంది. ఊళ్ళో తాటిచెట్లు పహరా కాస్తోన్న జవానుల్లా నిలుచున్నాయి. గాలి వుండి వుండి వాటిని ఒక్క కుదుపు కుదిపి వెళ్ళిపోతోంది. నిశ్శబ్దంగా వూరు నిద్రపోతోంది.

అలా నిద్రపోతూ కమ్మని కలలు కంటోన్న వూరు అకస్మాత్తుగా నిద్ర లేచింది. ఎక్కడో ఏ వీధిలోనో ఓ కుక్క అరిచింది. ఇంకోచోట మరోటి. ఆ వెనకే జనం అరుపులు, కేకలు. నిశ్శబ్దాన్ని కత్తులతో చిదగ్గొడుతున్నట్టు చిటపటలు.

అక్కడకు చేరిన అందరి ముఖాలమీనా ఎర్రని నీరెండలాంటి కాంతి పడుతోంది. రక్తం పిండి చిలకరించినట్టుంది. ఆ కాంతి వెనక మంటలు నాలుకలు చాచుకుని చీకటిని కబళించేస్తున్నాయి. రక్తంతో తడిసిన నాలుకలవి. దప్పికతీరక కనిపించిన వాటినన్నిటినీ కబళించేస్తున్నాయి. ఊరంతటినీ చుట్టుముట్టేంత కసితో ఎగురుతున్నాయవి.

గాలి రయ్‌మని వీస్తోంది. ప్రళయకాల విలయ నృత్యం చేస్తున్నప్పుడు విడివడ్డ శివుడి జటాజూటంలా నాలుకలు నలువైపులకూ ఎగిరి పడ్తున్నాయి. తెరచుకున్న శివుడి మూడోనేత్రం ఎక్కడుందో తెలీదంలేదు. కళ్ళు మిరుమిట్లు గొలిపే కాంతి. ఆ కాంతిని భరించలేక చూస్తోన్న కంటి గుడ్లు పగిలిపోయేట్లు వున్నాయి.

ఆ మంటల్లోంచి కోడెత్రాచుల్లా పొగలు ఆకాశానికి లేస్తున్నాయి పగ బట్టిన పాముల్లా నర్రునలేచి, మెలికలు తిరిగి ఆకాశంలోకి చొచ్చుకుపోతు న్నాయి. ఆకాశం మేఘావృతమయినట్లు పొగ అలముకొంది. నక్షత్రాలు చీకటి సముద్రంలో మునిగిపోయాయి. పాముకాటు తిన్నదానిలా నక్షత్రాల వెలుగులతో నిండిన ఆకాశం నల్లబడిపోయింది. హంతకుడి మనసులా వుంది ఆకాశం. ఇంకా అది తలవిరబోసుకున్న స్త్రీలావుంది. ఏడ్చిఏడ్చి కాటుక చెదిరిపోయిన పసిపిల్ల ముఖంలా వుంది.

ఊళ్ళో జనమంతా అక్కడే వున్నారు. పిల్లా పీచూ అంతా ఒకటే సందడి — పిలుపులూ, అరుపులూనూ. ఒకరిమాట ఒకరికి వినిపించడంలేదు. గొంతు చించుకొని అరుస్తున్నారు. పొలికేకలు పెట్టి ఒకరినొకరు పిలుచు కొంటున్నారు. పసిపిల్లలు తల్లుల గుండెల్లో హత్తుకపోయారు. పిల్లకాయలు ముసలాళ్ళ వడుల్లో దూరిపోయారు. కాస్త ఊహ తెలిసినవారు దూరందూరంగా నిలుచుని బితుకుబితుకుగా చూస్తున్నారు.

ఉండి వుండి పొగ జనం కళ్ళల్లోకి కొట్టి వాళ్ళను ఉక్కిరిబిక్కిరి చేస్తోంది. వెచ్చటి గాడ్పు ముఖంమీద వడదెబ్బలా తగులుతోంది. అందరి ముఖాలూ మాడిపోయినట్టు నల్లబడిపోయాయి. గొంతులో తడారిపోయినట్లు జనం పెదాల్ని నాలుకలతో తడుపుకొంటున్నారు.

ఎవ్వరూ స్థిరంగా నిలుచోడంలేదు. అటూ-యిటూ పరుగెడుతున్నారు. బిందెలతో నీళ్లు కుమ్మరిస్తున్నారు. మంటలు వాళ్ళ ముఖాల్లో రక్తాన్ని పిండు

తున్నాయి. రక్తంలో తడిసిపోయినట్లు ఎర్రబడిపోయారు వాళ్లు. వాళ్ళ వెనక నీడలు దెయ్యాల్లా కదులుతున్నాయి.

చుట్టుపట్ల యిళ్ళవాళ్ళు సామానుల్ని వీధుల్లోకి చేరేసుకొంటున్నారు. పూజా గదుల్లో పారాయణ పుస్తకాల మధ్య పేజీల్లో మరిచిపోయిన దేవుడ్ని జ్ఞాపకం చేసుకుని లెంపలు వాయించుకొంటున్నారు. కొంతమంది మజ్జిగతెచ్చి యిళ్ళ కప్పులమీద శాంతికై చల్లుతున్నారు.

అప్పటికప్పుడే నది కొప్పుమీదకు మంట చేరింది. పాతకాలపు యిల్లది. వాసాలతో, వెదురు బొంగులతో అటుకు కూడా వుంది. కొన్ని వాసాలు పుచ్చిపోయాయి కూడాను. వాసాలు చేకువి గాబోలు, నిలచి–నిలచి మరీ కాలుతున్నాయి.

నడవాకు కుడివైపునే పడగ్గది వుంది. అందులో చిల్లర-మల్లర సామాన్లు చాలా వున్నాయి. పెళ్ళి కాకముందు కూతురు ఆ గదిలోనే వుండేది. ఇప్పుడు పుండరీకాక్షుడు పిల్లలకి ప్రయివేట్లు చెప్పడానికి ఆ గది ఉపయోగిస్తున్నాడు. ఆ గదిలో అట్టే ఖరీదయిన సామానులేదు. అదంతా పడగ్గదిలోనే వుంది.

సరిగ్గా ఆ పడగ్గదిని ఆనుకునే వెనకవైపున వున్న చావిట్లో ఓ మూల తడికలతో ఏర్పాటుచేసిన వంటగది వుంది. అందువల్ల ముందుగా పడగ్గదికే మంటదెబ్బ తగిలింది.

"ఇప్పుడే వస్తాను వుండు!" అంటూ భార్యతో చెప్పి పుండరీకాక్షుడు మీదిమీదికొస్తోన్న పొగల్లోకి దూసుకుపోయాడు.

వరండాలోంచి నడవాలోకి వచ్చాడు. అగ్నిగోళం బద్దలైనట్టు, రక్త వర్షం కురుస్తున్నట్టు ఎర్రగా మండిపోతోంది నడవా. నడవాలో చిలక్కొయ్యకు వున్న బట్టలు రక్తంలో తడిపి, పిండి ఆరేసినట్లున్నాయి. పొగ అంతగాలేదు. మంట రాజుకునేవరకే పొగ. నల్లగా చీకటిలా నుసిమాత్రం రాలుతోంది. అప్పుడప్పుడు ఒక్కొక్క వెదురుబద్ద మండుతూ కిందపడు తోంది.

కంగారులో పుండరీకాక్షుడు, కిందపడి నివురుకప్పుతూన్న కాలిన వెదురు బొంగుమీద కాలేశాడు. చురుమంది 'అమ్మో' అన్నాడు.

ఆయనతోపాటు వెనకేవస్తోన్న ఇద్దరు కంగారుగా ముందుకొచ్చారు.

"అబ్బే ఏంలేదు. నిప్పుతొక్కాను" అన్నాడు.

ఆ యిద్దరూ నడవాలో సామాను ఒకరికొకరు అందించుకొంటూ బయటికి చేరేస్తున్నారు.

పుండరీకాక్షుడు పడగ్గదిలోకి వచ్చాడు. ఆ గదిలోని బీరువాను బీరువా పాళంగా బయటికి తీయడం కష్టం. అందువల్ల తాళంతీసి అందులో సామాను నడవాలోకి చేరేస్తుంటే, వాళ్ళిద్దరూ వాటిని బయటికి పంపిస్తున్నారు.

పడగ్గదికి అటుకు లేదు. అందువల్ల కప్పు కాలుతున్నా మంట మాత్రం పెద్దదిగా లేదు. ఏ ఆర్భాటం చెయ్యకుండా చాలా నిరాడంబరంగా కాలిపోతున్నట్లుంది.

ఎలాగయితేనేం సగం సామాను బయటకు చేరేశారు. ఆపాటికే బాగా అలిసిపోయారు. కాళ్లు బొబ్బలెక్కిపోయాయి. మంటదెబ్బ బాగా తగిలి ముఖం నల్లగా మాడిపోయింది. దానికితోడు నల్లటి నుసి, పొగ, నాలుగు వైపులనుంచి వెచ్చటి గాలి. కుమ్ములో పెట్టిన వంకాయలా ఒళ్ళంతా కుత-కుతలాడిపోతోంది.

సామాను చేరేస్తున్న యిద్దరూ నడవాకు ఎడమవైపున వున్న గదిలోకి చేరుకున్నారు. పూర్తిగా ఆ గదిలోకి మంటలు వ్యాపించలేదు. నడవాకు కుడి వైపున వున్న పడక గదీ, చావిట్లోని తడికల వంటగదీ ఒకదాన్ని ఒకటి ఆనుకుని వున్నందువల్ల పడకగది ముందు అంటుకుంది. ఈ ఎడమవైపు గదికి మంటలు చేరాలంటే కొద్దిగా ఆలస్యం అవుతుంది.

వాళ్ళిద్దరూ ఆ గదిలోంచి కేకేస్తున్నారు. పుండరీకాక్షుడ్ని వచ్చేసెయ్యమని. "ఆ సామాను యిక తియ్యలేం మాష్టారూ. మీరు ఇటొచ్చేసేయండి. దూలాలు విరిగిపడేట్టు వున్నాయి" అన్నారు.

"ఇదిగో వచ్చేస్తున్నా!" అన్నాడు పుండరీకాక్షుడు.

కాని, ముఖ్యమైన పెట్టెఒకటి వుండిపోయింది. అడుగుపెట్టె అది. దానిపైన రెండుపెట్టెలున్నాయి. పై రెండింటిలోనూ పుస్తకాలు తప్ప మరేమీలేవు. అడుగుదాంట్లో ఆవిడ తాలూకూ ఆభరణాలూ, ఒకటి అరా చొప్పున వెనకేసిన రెండువేల రూపాయలూ, పదివేలకు చేసిన యిన్సూరెన్సు పాలసీ వున్నాయి. ఏది తీసినా తియ్యకపోయినా ఆ పెట్టెను మాత్రం బయటికి తియ్యాలి.

పుండరీకాక్షుని మిత్రుడు, ఆ ఊళ్ళో డాక్టరు శేషగిరి అనే ఆయన వగర్చుకొంటూ లోపలకు వచ్చాడు. నేరుగా ఎడమవైపు గదిలోకిపోయి, అక్కడి నుండి నడవాలోంచి పడగ్గదిలోకి వచ్చి పుండరీకాక్షుడ్ని చూసి 'హమ్మయ్య' అనుకున్నాడు.

మిత్రుడ్ని చూసేసరికి శేషగిరికి భయమేసింది. ముఖమంతా తారు పూసుకున్నట్టుంది. నిద్రలో చెరిగిపోయిన జుత్తుమీద పైనుంచి బూడిదరాలి, పండిపోయి ముగ్గు బుట్టయిపోయినట్లుంది. బట్టలనిండా మసి, అక్కడక్కడ కాలినట్టు చిన్న చిన్న కన్నాలు కూడా వున్నాయి. కళ్ళల్లో ప్రతిఫలిస్తోన్న జ్వాలలు లోపలి హృదయాన్ని చూపిస్తున్నాయి.

మిత్రుడ్ని చూడగానే "శే ష గి రీ!" అన్నాడు. గొంతు బొంగురు పోయింది. మాట బైటికి రాలేదు. దుఃఖం కంఠంలో గూడుకట్టి ఆపేసింది. పిచ్చిగా గాజు కళ్ళతో చూసినట్లు, మిత్రుడి ముఖంలోకి చూశాడు. అంతటి వెచ్చని సెగల్లోనూ ఆ కళ్ళల్లో తడి కనిపించింది. ఆ తడి కన్నీటి తడిలా లేదు. రక్తపు తడిలా వుంది.

"ఏం చేస్తాం! ఇదంతా యిలా జరగాలని వుంది. సరే పద—ఒకవైపు పైనుంచి కాలుతోంటే యింకా ఇక్కడున్నావేమిటి? దూలాలు విరిగిపడతాయి" అన్నాడు శేషగిరి.

"అడుగు పెట్లో డబ్బూ, వస్తువులూ అవీ వున్నాయి. దాన్ని కాస్త బయటికి చేర్చేస్తే...."

"సరే తియ్యి!" అన్నాడు శేషగిరి.

కాలుతున్న అడ్డబాజు ఒకటి విరిగి పందిరి మంచం మీద పడింది. పందిరి మంచంమీద వేసిన పరుపు కొబ్బరిపీచుది. పడిపడడంతోనే అది అంటుకుంది. ఒక్కసారిగా మంటలు కింది నుంచి పైకి లేచాయి. పైకప్పు మీంచి కిందకు దిగిన మంటలు సరేసరి. పెట్టెలన్నీ పందిరి మంచం పక్కనే వున్నాయి. దగ్గరకు వెళ్తే మంటలు మీదకు ఉరుకుతాయి.

ఓ నిమిషం అలాగే నిలుచుని చూసి చివాల్న మంటల్లోకి దూరాడు పుండరీకాక్షుడు. గబగబా పై రెండు పెట్టెలూ దించి అడుగుపెట్టె ఈడ్చు

కుంటూ వచ్చాడు. చాలా బరువుగా వుందది. ఒకే పట్టాన లాగితే రాలేదు. దానికితోడు పందిరి మంచం కోడి అడ్డుకుంది. అటూ యిటూ కదిపి, పక్కకు తప్పించి లాగితేగాని రాలేదు. జుత్తు కాలిందేమో యివతల నిలుచున్న శేష గిరికి గుప్పున వెంట్రుకలు కాలిన వాసన తగిలింది. భయపడి అతను కంగారుగా "పుండరీకం!" అంటూ పిలిచాడు.

"వస్తున్నా" అంటూ మంటల్లోంచి తలగోక్కుంటూ బయటికి వచ్చాడు అతను.

పుండరీకాక్షుడు ఆ పెట్టెను గడపదగ్గరకు లాక్కొచ్చి ఆగిపోయాడు. అప్పటికే అతను చెమటలు కక్కుతున్నాడు. ఆయాసపడుతున్నాడు. ముసలి తనం వచ్చేసిన ఛాయలు స్పష్టంగా అతని ముఖంలో కనిపిస్తున్నాయి. ముఖంమీద విరిగిపోయిన ముడతలు, కారుతోన్న చెమట, ఎగిరి పడుతోన్న ముక్కుపుటాలు, కళ్ళల్లో అలసట - అన్నీ చూసేసరికి-'నిజమే! పుండరీకానికి ముసలితనం వచ్చేసింది. నేనూ ముసలివాడ్నయిపోతున్నానన్నమాట!' అను కున్నాడు శేషగిరి. వొళ్ళు జలదరించింది.

"ఒక్కడివీ మొయ్యలేవు. సాయంపడతానుండు" అంటూ వంగుని యివతలి వైపు కొక్కెం పట్టుకున్నాడు శేషగిరి.

ఇద్దరూ మోసుకుంటూ నడవాలోకి వచ్చారు. నడవానిండా నిప్పు కణాలు చెల్లాచెదురుగా పడున్నాయి. పైనించి పండిన పళ్ళలా వుండి వుండి ఒక్కో అగ్గిముద్ద రాలుతోంది. రాలిన ఆ ముద్ద, ముక్కలు ముక్కలై వెలుగు రవ్వల్లా నలువైపులకూ ఎగిరిపడుతున్నాయి. చిలక్కొయ్యమీద బట్టలు ఎప్పుడంటుకున్నాయో, కాలిపోయాయి. గోడమీద పాములు పాకినట్టు నల్లటి చారలు ఏర్పడ్డాయి. పైనవున్న అటుకు తాలూకు తడిక పూర్తిగా కాలి పోయింది. నుసి అంతా కిందకురాలి ఎగురుతోంది. ఆకాశంలోకి పడగలెత్తి చీకటిని మింగిన విషనాగులు, మళ్ళీ ఆ నడవా నాలుగ్గోడల మధ్యా నల్లని బూడిదలాంటి చీకటిని కక్కుకుంటున్నాయి. తలుచుకొని మరీ ఏడుస్తున్న స్త్రీలా వుండి వుండి గుప్పున రాజుకుని ఎగురుతోంది మంట. అడ్డంగావున్న దూలం బాగా లావుపాటిది. మంట వాసాలమీంచి మెల్లమెల్లగా పాకుకుంటూ

వెళ్ళి దూలం మీదకుచేరి, పట్టుచిక్కక మళ్ళీ జారిపోతోంది. అరడజనుసార్లు ఓడిపోయి చివరకు పట్టుచిక్కించుకొని విజయగర్వంతో ఠీవిగా నిలిచింది.

ఇప్పటివరకూ ఆ దూలం ఆధారంగా వుండటంవల్ల కప్పు నిలిచివుంది. ఇంకొద్ది సేపట్లో అదికూడా కాలిపోతే నడికొప్పు మొత్తం కూలిపోతుంది. ఈలోగా ఫైరింజన్లు వస్తేసరి. లేకపోతే మొండిగోడలే మిగులుతాయి.

నడవాకు ఎడమవైపు గదిలో సామాను తీస్తున్న యిద్దరూ మరోసారి పుండరీకాక్షుడ్ని హెచ్చరించి వెళ్ళిపోయారు.

శేషగిరి, పుండరీకాక్షుడూ ఇద్దరూ పెట్టెని సాయం పట్టుకొంటూ వస్తున్నారు. ఓ నిప్పు కణిక పెట్టెమీదపడి, అయిదు ముక్కలై పక్కలకు జారిపోయింది. ఓ ముక్క పుండరీకాక్షుడి మీదకు మళ్ళింది. చటుక్కున చెయ్యిలాక్కున్నాడు. పెట్టెకింద పడిపోయింది. శేషగిరి పట్టుకూడా జారిపోయింది. ఆ సమయంలో అతను పరధ్యాన్నంగా గోడమీది ఫోటోవంక చూస్తూ వస్తున్నాడు. అనుకోకుండా వచ్చిన కుదుపుకు అతను కూడా వదిలేశాడు. దబ్బున పాదంమీద పడింది. వేలు చిలికింది. "అబ్బా" అంటూ కేక పెట్టాడు.

పుండరీకాక్షుడు గబగబా పెట్టె పైకెత్తాడు. చివరి వేలు చిట్లి రక్తం కారుతోంది. మరీ ఎర్రగా వుంది ఆ రక్తం. నల్లటి నాపరాయి మీద ఒలికిన ఆ రక్తపు చుక్కలు మండిపోతోన్న నక్షత్ర గోళాల్లా వున్నాయి.

పెట్టెను అక్కడే వొదిలేసి శేషగిరిని నడిపించుకొంటూ బయటికి తీసుకొచ్చాడు పుండరీకాక్షుడు. దూరంగా నిలుచున్న జనం ఏమయ్యిందో అని పరుగెత్తుకొచ్చారు. పుండరీకాక్షుడు వట్టినే ఆర్భాటం చేస్తుంటే కోప్పడి "ఏమీకాలేదు. వేలుకి కాస్త దెబ్బతగిలింది. యుద్ధంలో పనిచేసి వచ్చినవాడ్ని. ఈ మాత్రం దెబ్బ ఓలెక్కలోదికాదు నాకు" అన్నాడు నవ్వుతూ శేషగిరి.

వాళ్ళిద్దర్నీ చూసి జానకమ్మ గబగబా నాలుగడుగులు ముందుకు వేసి ఆగిపోయింది. అక్కడనుంచి మరిక కదల్లేదు. చూస్తూ నుంచుండి పోయింది.

పుండరీకాక్షుడు గబగబా ఆమె దగ్గరకు వెళ్ళాడు. "శేషగిరికి దెబ్బ తగిలిందే. రక్తం కారుతోంది!" అన్నాడు.

ఆమె వినిపించుకున్నట్టు లేదు. మంటల్లోకి చూస్తోంది. ఆమె కళ్ళల్లో తగలబడిపోతోన్న యిల్లే ప్రతిఫలిస్తోంది.

"రక్తం ఎక్కువగానే కారుతోంది. ఏం చెయ్యాలిప్పుడు?" అన్నాడు తిరిగి.

"ఏం చెయ్యాలి? నాకేం తెలుసు— ఏం చెయ్యాలో...." అంది.

చటుక్కున తలెత్తి ఆమె ముఖంలోకి చూశాడు. ఆమె చూపుల్ని తప్పించేసింది.

"ఏదైనా గుడ్డపీలిక వుంటే ఇలా పడేయ్. అందాకా కట్టు అయినా కడ్తాను" అన్నాడు.

"ఆయన డాక్టరు. ఆమాత్రం కట్టుకట్టుకోడం ఆయనకు చేతకాదనా మీరు కట్టడం?" అంది.

ఆ ధోరణి అతనికి బాగా అలవాటే.

అసలే అతనికి చికాకుగా వుంది. ఆమె సమాధానం మరీ చిందులు తొక్కించింది. కోపాన్ని అణుచుకోలేకపోయాడు. భార్యమీద చాలా అసహ్యం వేసింది.

"ఎందుకూ అతనంటే నీకంత కోపం? ఏం చేశాడని? మనగురించి వచ్చి కాలు చిదగ్గొట్టుకుంటే కనీసం సానుభూతయినా లేదేం నీకు!" అంటూ కసురుకుని వెళ్ళిపోయాడు.

శేషగిరి వద్దంటున్నా వినిపించుకోకుండా పంచె చించి కట్టుకట్టాడు.

మంటలు యింకా అలానే ఎగురుతున్నాయి. పక్కిల్లు కూడా అంటుకుంది. జనం అంతా పరుగెత్తారు. కనీసం ఆ యిల్లన్నా తగలబడకుండా చూడాలని విశ్వప్రయత్నాలూ చేస్తున్నారు. లోపల సామానేమీలేదు. ఆ ఇంటివాళ్లు ముందే జాగ్రత్త పడ్డారు. జనం నిచ్చెన్లు వేసుకుని కాలుతున్న యింటి కప్పుమీదకు ఎక్కి బిందెలతో నీళ్లు కుమ్మరిస్తున్నారు.

పుండరీకాక్షుడు కాలుతున్న తమ యింటివైపు చూశాడు. విప్లవ బావుటాల్లా మంటలు ఎగురుతున్నాయి. యౌవనంలోని కోరికల్లాగ, పరాజయుని విద్వేషంలాగ, హంతకుడి మనసులాగ ఎగురుతున్నాయవి. పొగ పూర్తిగా తగ్గిపోయింది. మంట మాత్రం మిగిలింది. ఆ మంట ఇప్పుడు చూరువరకూ వచ్చేసింది.

"ఇక్కడే వుండు. వస్తాను!" అంటూ లేచి బయలుదేరాడు పుండరీకాక్షుడు.

"ఎక్కడికి?....ఒద్దు....పుండరీకం! వెళ్లొద్దు....చాలా ప్రమాదం....పోతే పోయిందిలే పొమ్మ!'' అంటున్నాడు శేషగిరి. అతన్ని ఆపుదామని లేచి, అతని వెనుకనే గబగబా వెళ్ళబోయాడు.

ఆ పాటికి అతని భార్యే వచ్చి అతని లాల్చీ పట్టుకుంది. ''ఒద్దండీ!.... వెళ్లొద్దు....ఈ డబ్బు మనల్ని ఉద్ధరించెదేమీలేదు. ఏ ఆపదా లేకుండా బయట పడ్డాం! అంతే చాలు...." అంది.

అతను విడిపించుకుని గబగబా కాలుతోన్న మంటల్లోకి వెళ్ళిపోయాడు. ''ఏమండీ!'' అని పిలుస్తూనే ఆవిడ కూడా అతని వెనకాలే నడవా వరకూ వెళ్ళి తలుపుదగ్గర ఆగిపోయింది.

నడవాలో, రాలి పడిపోయిన నక్షత్రాల్లా వున్నాయి నిప్పులు. కాలు పెట్టడానికి కూడా సందులేదు. పైన కాలడమేకాదు, కింద మూలల్లోని కఱ్ఱ సామాను కూడా అంటుకుని కాలిపోతోంది. గదంతా కమ్మరి కొలిమిలా వుంది.

నడవా మధ్యలో వుండిపోయింది పెట్టె. పుండరీకాక్షుడు జాగ్రత్తగా అడుగుల్లో అడుగులు వేసుకుంటూ ఆ పెట్టెదగ్గరకు వెళ్ళాడు. కొక్కెం పట్టుకొని ఇవతలికి లాగబోయాడు. చుర్రుమని అంటుకుంది. అప్పటికప్పుడే వేడెక్కిపోయిందది. పంచె కుచ్చిళ్ళను మూడు నాలుగు మడతలు పెట్టి దానితో పట్టుకుని లాగాడు. కొద్దిగా కదిలింది. ఆ లెక్కన దాన్ని కదిపితే గుమ్మం దాటించేసరికి పావుగంటయినా పడుతుంది. ఈ లోపల........

ఆలోచిస్తున్న జానకమ్మ గతుక్కుమంది. ఒకసారి మెళ్లో మంగళ సూత్రాల్ని బయటికితీసి కళ్ళకద్దుకుంది. గబగబా లోపలికెళ్ళి పవిట చెంగు మడతలతో అవతలి కొక్కెం పట్టుకుని "ఎత్తండి!" అంది.

ఇద్దరూ మెల్లగా దాన్ని మోసుకొస్తున్నారు. కింద నిప్పుల్ని తొక్కకుండా జాగ్రత్తగా ఆమె అడుగులు వేసుకొంటూ వస్తోంది. ఎంత పవిట చెంగుతో పట్టుకున్నా చెయ్యి కాలుతూనే వుంది ఆమెకు. చెయ్యి మార్చుకుంది.

దగ్గరకు వచ్చేశారు. గుమ్మం యింకెంతో దూరంలో లేదు. రెండు గజాలే.

అకస్మాత్తుగా మేఘం బద్ధలైన ధ్వని. క్షణంలో పిడుగులాగ విరిగి పడింది అడ్డుదూలం. ఆ పడడం తిన్నగా వచ్చి ఆవిడమీదే పడింది!

ఒకే ఒక కేక. అంతే-బోర్లాపడిపోయింది. వీపుమీద దూలం నిప్పులు కక్కుతోంది. బాగా లావుపాటి దూలం! ఎటూ కదలనీయకుండా అణిచి పెట్టేసింది. జానకమ్మ జుత్తు ముడి వూడిపోయి మండుతున్న దూలంమీద పడింది. పవిట మంటను అడ్డుతున్నట్టుగా కరకరలాడుతోన్న ఎర్రటి నిప్పు కణాల్ని కప్పేసింది.

శేషగిరి మళ్ళీ వెనక్కొచ్చి వెదురు కర్రొకటి పట్టుకొచ్చాడు. దూలం కింద పెట్టి, పెళ్ళగించి చూశాడు. కదలలేదు. మరో ముగ్గురువచ్చి సాయం పట్టారు. కొద్దిగా కదిలింది. మళ్ళీ దూలాన్ని పెళ్ళగించగానే కిందనుంచి శేషగిరి ఆవిడను లాగేశాడు. కాలుతోన్న ఆ మంటను అలానే చేతుల్లోకి తీసుకుని ద్వారబంధం దగ్గరకొచ్చాడు. జనం నలుగురూ అందుకున్నారు ఆర్పబోతె మంట వెంటనే ఆరలేదు. ఎవరో దళసరి జంబుఖానా తెచ్చి ఆమెకు చుట్టి మంటల్ని లేవనీయకుండా కప్పేశారు.

అప్పటికే ఆమె చాలా భయంకరంగా తయారయ్యింది. జుత్తంతా కాలిపోయింది. వీపు ఎర్రటిమాంసం ముద్దలా వుంది! పడినప్పుడు నొసలు చిట్లిపోయింది. జుత్తుమీంచి మంటలు నొసటిమీదకు పాకి, పగుళ్ళు మరీ భయం కరంగా తెరచుకున్నాయి. ముక్కు కూడా చిదిగింది. అందులోంచి రక్తంకారి పెదాలమ్మీద పడుతోంది. కళ్ళు గాజుకళ్లలా అయిపోయాయి. వాటిలో తడి లేదు. చాలా భయంకరంగా వున్నాయవి. చీరకూడా సగం కాలిపోయింది.

జనం ఆవిడచుట్టూ చేరిపోయారు.

శేషగిరి వాళ్ళందరినీ దూరంగా పొమ్మని ఆమెను మోసుకుంటూ బయలుదేరాడు తన డిస్పెన్సరీకు.

పుండరీకాక్షుడు ఒకటే ఏడుపు. "నేనే ఆవిడ్ని నిలువునా కాల్చేశాను శేషగిరీ! నా డబ్బు దాహమే ఆవిడకు చిచ్చుపెట్టింది. నేను హంతకుడ్ని శేషగిరీ....హంతకుడ్ని!" అంటూ వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తున్నాడు

అతన్ని వూరుకోబెట్టే స్థైర్యం శేషగిరికి లేకపోయింది. ఇలాంటి భయంకరమైన దృశ్యాలు, హృదయ విదారకమైన సంఘటనలు అతను ఎన్నో చూశాడు. కాని....

శేషగిరి కళ్ళవెంట నీళ్లు కారుతున్నాయి. అతను ఆపుకోవడానికి ప్రయత్నించాడుగాని లాభం లేకపోయింది.

శేషగిరి డిస్పెన్సరీ అక్కడికి మూడు ఫర్లాంగులు వుంటుంది. యుద్ధం నుంచి తిరిగి రాగానే పట్టణంలో వుండడం యిష్టంలేక పల్లె–పట్టణమూ కాని ఓ మాదిరి వూరైన ఆవూళ్ళో స్థిరపడిపోయాడు. పెళ్ళి చేసుకోలేదు. బ్రహ్మచారి. నలభై అయిదూ–నలభై ఎనిమిదీ మధ్య వుండొచ్చు వయసు.

డిస్పెన్సరీకి చేరగానే కాంపౌండరుకు కబురంపించి పిలిపించాడు అతని సాయంతో కాలినచోట్ల ఒంటికి అంటుకుపోయిన బట్టల్ని జాగ్రత్తగా కత్తిరించి తీసేశాడు. అంతకుముందు ఒంటిమీద కాలిన పొక్కులు లేవు. ఇప్పుడు చూస్తే మొఖంనిండా, మెడనిండా, భుజాలమీంచి అరచేతులపై వరకూ అన్నీ పొక్కులే– వేలు ఆన్చడానికికూడా ఖాళీలేకుండా వున్నాయి. మంట దెబ్బ బాగానే తగిలింది. ఎడమకన్ను గుడ్డు కాస్త ముందుకు పొడుచు కొచ్చినట్టనిపిస్తోంది. చెవులు రెండూ బాగా కాలిపోయి దగ్గరకు కుంచించుకు పోయాయి. కుడిభుజం, కిందకు జారిపోయినట్టుంది. కాలుతున్న దూలం ముందుగా భుజంమీద పడి, అక్కడనుండి వీపుమీదకు జారివుండాలి. స్పృహ లేదామెకు. ఊపిరి తీస్తోంది కాని బరువుగా వస్తోంది.

పుండరీకాక్షుడు భార్యవైపు చూడలేకపోయాడు. బయటి గదిలోకి వచ్చి అటూ–ఇటూ పచార్లు చేస్తున్నాడు. మధ్యమధ్య చివాల్న లోపలికి వెళ్ళి మళ్ళీ నిలవలేక బయటికి వచ్చేస్తున్నాడు.

అప్పుడప్పుడు శేషగిరి కత్తెరతో చర్మాన్ని కత్తిరించడమూ, మందు రాయడమూ, కట్లు కట్టడమూ, ఆ సమయంలో శేషగిరి చేతుల్లోంచి జారి సీసా పగలడమూ, అతని వేళ్లలోని వణుకూ, కళ్ళల్లోని ఆత్రుతా, మాటిమాటికి పెదాల్ని నాలికతో తడుపుకోడమూ పుండరీకాక్షుడు చూస్తూనే వున్నాడు.

పుండరీకాక్షుడు పడమటివైపున్న కిటికీలోంచి చీకట్లోకి చూస్తూ ఆలో చిస్తున్నాడు.

భార్య తెలివిలో వుంటే యిక్కడకు రావడానికి ఒప్పుకునేదికాదు. శేష గిరి అంటే ఆమెకు పడదు. వాళ్ళ వూరివాడే. అతని తండ్రి మందు పెట్టి భార్యను చంపేశాడట. తాత, కొట్లాటలో జైలుకెళ్ళి ఆరేళ్లున్నాడట. అయితే

కావచ్చుకాని, శేషగిరి స్వతహాగా మంచివాడు అతనికి తనంటే విపరీతమైన అభిమానం. ఎన్నో విషయాల్లో తనకు సాయపడ్డాడు. ఈ హెడ్‌మాష్టరు ప్రమోషను రావడానికి కారణంకూడా అతనే. రెండేళ్ళ కిందట అమ్మాయి పెళ్ళికి నాలుగువేలు అప్పిచ్చాడు. నోటన్నా రాయించుకోలేదు. వడ్డీ అక్కర లేదన్నాడు. పదిహేనేళ్ళ కిందట మొదటిసారి క్లబ్బులో పరిచయమయ్యాడు. తర్వాత సన్నిహితుడైపోయాడు. ఈ పదిహేనేళ్ళలోనూ తమ స్నేహం చాలా గాఢంగా పెనవేసుకు పోయింది. బంధువులా అయిపోయాడు. కాని ఒకటే బాధ. జానకి అతని మంచితనాన్ని అర్థం చేసుకోలేదు. చేసుకుందామని ప్రయత్నించలేదు. శేషగిరి తమ్ముడి కొడుక్కి తన కూతుర్నిచ్చి పెళ్ళి చేద్దామనుకుంటే పడనిచ్చింది కాదు. ''ఖూనీకోరుల వంశం అది. ఆ కొంపలో నా కూతుర్ని పడేసి, దాని గొంతు నేను కొయ్యలేను'' అని ఖచ్చితంగా చెప్పేసింది. ఎప్పుడూ జానకికి అనారోగ్యమే. ఒకసారి ప్రాణం మీదకు వస్తే శేషగిరి డిస్పెన్సరీలో చేర్పించాడు. అర్ధరాత్రి తెలివి వచ్చాక, అంత జబ్బులోనూ బండి కట్టించుకుని యింటికి వచ్చేసింది— అక్కడ వుండలేనని. మరో హాస్పిటల్లో చేర్పించాడు.

దూరంగా ఫైరు సర్వీసు కారు గంటలు అస్పష్టంగా వినిపిస్తున్నాయి. ఉండేకొద్దీ నిశ్శబ్దం దానికింద నలిగిపోతోంది. భయంకరంగా మోగుతున్నాయవి. చావు తర్వాత మోగుతోన్న చర్చి గంటల్లా వున్నాయి.

అంతా అయిపోయాక వస్తోంది కారు. ఈపాటికి అక్కడ మొండి గోడలూ, ఎండు బూడిదా తప్ప యింకేమీ మిగలవు.

జనం చాలామంది వచ్చారు ''ఎలా వుందీ....ఎలా వుందీ!'' అనుకుంటూ. చాలాసేపు కాసుక్కూర్చుని మెల్లగా ఒక్కొక్కరే వెళ్ళిపోయారు. ఇద్దరో ముగ్గురో మిగిలారు.

మళ్ళీ మెల్లమెల్లగా వూరు నిద్రలోకి జారుతోంది. అస్తమిస్తోన్న సామ్రాజ్యంలా, పడమటి వైపున ఆకాశంలో అంతవరకూ అలముకున్న ఎర్ర రంగు మాయమై చీకటి వ్యాపిస్తోంది. గంటల కారు మంటల్ని ఆర్పేసి వెళ్ళిపోతున్నట్టుంది, శబ్దం దూరమైపోతున్నట్టు సన్నబడి నిశ్శబ్దంలో కలిసిపోయింది. మళ్ళీ చీకటి! నిశ్శబ్దం!! ...

శేషగిరి బయటికివచ్చి "ఓసారి యింటిదగ్గరకి వెళ్ళి సామాను చూసుకుని రాగూడదూ! ముసలామె ఒక్కర్తీ వుందక్కడ!...." అన్నాడు.

'అలానే' అన్నట్టు పుండరీకాక్షుడు తలూపి. అక్కడనుంచి కదిలి వెళ్ళబోతూ ఆగిపోయి "ఎలా వుందామెకు, ఫరవాలేదుకదా?" అన్నాడు.

మిత్రుడి కళ్ళలోని ఆందోళనను శేషగిరి భరించలేకపోయాడు. సూటిగా అతనివైపు చూడలేక దృష్టి మార్చుకుని "ప్రయత్నిస్తాను. శక్తివంచన లేకుండా ప్రయత్నిస్తాను. ఆ తర్వాత ఆ దేవుడి దయ!...." అన్నాడు. "అర్థమయ్యింది శేషగిరీ అర్థమయ్యింది!" అంటూ ఉబికి వస్తోన్న దుఃఖాన్ని పెదాలతో బిగబట్టి, కళ్లు తుడుచుకుని, తడబడుతూన్న అడుగులతో అరుగు దిగిపోయాడు.

చీకట్లో తడుముకుంటూ ఇంటిని చేరుకున్నాడు. జనం ఇంకా లాంతర్లు పట్టుకుని సామాను సర్దుతున్నారు. నీళ్లు కాలువలు కట్టి పాముల్లా పాకుతూ ఎటో చీకట్లోకి వెళ్ళిపోతున్నాయి. తడిసిన బూడిదలోంచి అదోరకమైన వాసన ఎగురుతోంది.

కొడుకును చూడగానే గొల్లుమంది తల్లి. ఆమెకు ధైర్యం చెప్పడం చేతకాలేదు అతనికి. అక్కడినుంచి కదిలి కాలిపోయిన నడవాలోకి వెళ్ళాడు.

నడవా నాలుగుగోడల మధ్యనుంచీ ఆకాశం కనిపిస్తోంది. నక్షత్రాలతో, చిరిగిపోయిన జరీ పంచెలా వుంది ఆకాశం.

పుండరీకాక్షుడు లాంతరు పట్టుకుని విరిగిపడిన దూలాలమధ్య చిక్కుకున్న సామానుగురించి వెతుకుతున్నాడు. వదిలేసిన పెట్టెను జాగ్రత్తగా బయట పెట్టించాడు. తాళం తీసి చూసుకుని తృప్తిపడి, మళ్ళీ వచ్చి వెతుకుతున్నాడు.

సగం కాలిపోయిన భార్య ఫోటో బూడిదలో కనిపించింది ఫ్రేము కాలిపోయింది, అద్దం లేదు. పగిలిపోయిన అద్దం ముక్కలు ఆ చుట్టూ చెల్లాచెదురుగా పడున్నాయి. ఫోటో తడిసి వంకరపోయింది.

కేబినెట్ సైజు బస్ట్ ఫోటో అంది. ఎప్పుడో చిన్నప్పుడు హైస్కూల్లో చదువుకునే రోజుల్నాటి ఫోటో అట—అది!

పుండరీకాక్షుడు ఆ ఫోటో పైకి తీశాడు. తడిసిపోయిన ఆ ఫోటోమీద బూడిద అంటుకుపోయింది. పంచెతో పైన తుడిచాడు. వెనకవైపున వున్న బూడిద తుడుస్తున్నాడు. ఏవో అక్షరాలు వున్నాయి. లాంతరు దగ్గరకు తెచ్చాడు. అంత స్పష్టంగా కనిపించడంలేదు. వత్తి పెద్దదిచేసి, ఓసారి కళ్ళజోడు సరిచేసుకుని యిండియన్ యింకుతో రాసివున్న ఆ అక్షరాల్ని చదువుకున్నాడు.

"ప్రేమతో జానకికి—
శేషగిరి—1936"

(1968)

★